

Úroveň zdravotní gramotnosti v ČR se v průběhu posledních pěti let výrazně zlepšila

(Praha, 8. prosince 2021) Z výsledků mezinárodního srovnávacího výzkumu zdravotní gramotnosti vyplývá, že v průběhu posledních pěti let došlo v České republice k zvýšení její úrovně o více než 20 %. V šetření, do kterého se zapojilo celkem 17 zemí z Evropy a Izraele jsou tuzemské výsledky srovnatelné s průměrem sledovaných zemí. Je to zásadní rozdíl oproti výsledkům šetření z roku 2015, kdy Česká republika výrazně zaostávala za průměrem vybraných zemí EU.

Dle WHO „Zdravotní gramotnost (...) zahrnuje znalosti lidí, jejich motivací a dovednosti **získat, pochopit, zhodnotit a využít informace týkající se zdraví tak, aby byli v každodenním životě schopni uvážlivě rozhodovat o zdravotní péči, prevenci nemocí a podpoře zdraví se záměrem udržet a zlepšit kvalitu života v průběhu životního cyklu.**“¹ Nejedná se tedy u zdravotní gramotnosti o míru znalostí o zdraví, prevenci onemocnění a zdravém životním stylu, ale především o schopnost orientovat se v záplavě informací, správně je interpretovat a využít. Podle prof. MUDr. Štěpána Svačiny, CSc., předsedy České lékařské společnosti, „*může být snížená úroveň zdravotní gramotnosti zodpovědná – podle různých odborníků o 10 i více procent nákladů na zdravotní péči.*“

Výzkum zdravotní gramotnosti M-POHL₁₉ v České republice provedl Ústav pro zdravotní gramotnost, z.ú. ve spolupráci s Českou lékařskou společností JEP a s finanční podporou VZP a oborových zdravotních pojišťoven. Sběr dat v ČR provedla agentura STEM dotazováním 1 650 respondentů starších 18 let; ve všech 17 zemích to bylo více než 42 tisíc dotázaných. Data byla zpracována Mezinárodním koordinačním centrem ve Vídni.

„Navzdory zlepšení úrovně zdravotní gramotnosti v ČR, vykazovalo 47 % dotázaných její sníženou úroveň“ konstatoval vedoucí výzkumu PhDr. Zdeněk Kučera z Ústavu pro zdravotní gramotnost. Vyšší úroveň zdravotní gramotnosti vykazovaly ženy a – překvapivě – osoby starší. Zdravotní gramotnost pozitivně ovlivňuje subjektivní hodnocení vlastního zdraví a souvisí s nižší spotřebou specializované zdravotní péče.

Výzkum se zaměřil i na specifické druhy zdravotní gramotnosti: Pokud jde o „**navigační**“ **zdravotní gramotnost**, zjistili jsme, že téměř polovina respondentů má problém orientovat se v systému zdravotní péče; v případě „**komunikační**“ **zdravotní gramotnosti** téměř pětina dotázaných pociťuje obtíže v komunikaci s lékaři; u „**digitální**“ **zdravotní gramotnosti** má více než polovina respondentů problém posoudit spolehlivost informací na internetu; a pokud jde o „**vakcinační**“ **zdravotní gramotnost**, jedna čtvrtina dotázaných se obtížně vyzná v informacích o očkování.

Podle MUDr. Aleny Šteflové, Ph.D., ředitelky odboru zdravotní péče MZ ČR, „*jsou zvláště znepokojivá zjištění, že 40 % respondentů se domnívá, že očkování může způsobit nemoc, před kterou má chránit, podle čtvrtiny očkování oslabuje imunitu a dokonce 44 % soudí, že riziko nemoci, proti které existuje očkování je nízké či velmi nízké.*“

Z iniciativy zdravotních pojišťoven byly do výzkumu v ČR zařazeny i dvě otázky zaměřené na zdravotní pojištění a kontrolu úhrad zdravotní péče z účtů pojištěnců. Podle MUDr. et Mgr. Petra Struka,

¹ Kickbusch,I, Pelikan,J.M, Apfel,F., Tsouros,D.: Zdravotní gramotnost. Solidní fakta, Praha, MZ, ÚZG, SZÚ 2020, s. 4-5.

předsedy Správní rady Ústavu pro zdravotní gramotnost *„je potěšitelné, že téměř 80 % pojištěnců pro to, aby byla zavedeny bonifikace (snižování pojistného) u pojištěnců, kteří se chovají odpovědně k vlastnímu zdraví.“* Zatímco třetina pojištěnců kontroluje – pravidelně či nepravidelně - výši úhrad za zdravotní péči, 40 % respondentů neví, kde tyto informace může nalézt (!)

Podle MUDr. Šteflové je téma zdravotní gramotnosti jednou z důležitých oblastí podporovaných Světovou zdravotnickou organizací a organizací OECD, včetně pravidelného monitoringu její úrovně. *„Zvyšování úrovně zdravotní gramotnosti je jedním ze specifických cílů Strategie Zdraví 2030 v ČR, včetně přijetí a implementace Národního programu podpory zdravotní gramotnosti.“* Zdravotní gramotnost, jak konstatoval prof. Svačina, *„je jedním z klíčů k zlepšování zdravotního stavu obyvatel.“*

Kontakt:

Prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc.
předseda, Česká lékařská společnost J.E. Purkyně
stepan.svacina@cls.cz

PhDr. Zdeněk Kučera
Ústav pro zdravotní gramotnost,z.ú.
zdenku@gmail.com